

СЕКЦІЯ 2. ЗБЕРЕЖЕННЯ Й ВІДНОВЛЕННЯ РОДЮЧОСТІ ГРУНТІВ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄНОГО ПЕРІОДУ

УДК 631.4:712.4:581.5

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-66

ЗНАЧЕННЯ ЕДАФІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ГРУНТІВ У ФОРМУВАННІ АСОРТИМЕНТУ ТА ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ДЕКОРАТИВНИХ НАСАДЖЕНЬ

Кучер Л.І., канд. с.-г. наук, доцентка

Гончар М.Г., аспірант

Кучер Т., здобувач вищої освіти

Національний університет біоресурсів і природокористування України

<https://orcid.org/0000-0002-7211-693X>

Анотація: Декоративні насадження є важливою складовою зелених зон у містах, парках і ландшафтному дизайні, впливаючи на екологічний стан середовища та естетичну привабливість територій. Відомо, що основою успішного формування асортименту та забезпечення життєздатності декоративних рослин є відповідність їх біологічних потреб до едафічних показників ґрунтів, на яких вони ростуть. Одним з ключових едафічних факторів є механічний склад ґрунту, який визначає аерацію кореневої системи, водопроникність і водоутримуючу здатність, що безпосередньо впливає на розвиток рослин. Загалом, формування асортименту декоративних насаджень має враховувати едафічні умови, щоб підвищити їх життєздатність, стійкість до стресів та мінімізувати агротехнічні витрати. Для цього застосовують попередній аналіз ґрунтів, добір культур з урахуванням їх едафічних вимог, а також застосування заходів, спрямованих на покращення родючості і фізико-хімічних властивостей ґрунтів.

Ключові слова: едафічні умови, показники родючості ґрунтів, декоративні насадження

Кислотність ґрунту (рН) є одним із найважливіших чинників, що впливає на засвоєння поживних речовин та активність мікроорганізмів. Шевченко (2018) та Кучер (2019) наголошують на тому, що декоративні рослини мають певний діапазон рН, у межах якого вони максимально пристосовані, а відхилення можуть призводити до хлорозу, затримки росту та зниження декоративності.

Вміст гумусу в ґрунті відіграє роль не лише в живленні рослин, а й у формуванні структури ґрунту та підтриманні його біологічної активності (Мельник, 2019). Високий вміст органічної речовини поліпшує водно-фізичні властивості, сприяє розвитку корисної мікрофлори, що захищає рослини від патогенів.

Забезпеченість ґрунтів макро- (N, P, K) та мікроелементами (Fe, Mn, Zn, Cu) має безпосередній вплив на формування асортименту декоративних рослин. Надлишок або дефіцит будь-якого елемента може призводити до появи симптомів дефіциту або токсичності, що погіршує їх життєздатність (Семенко, 2025).

Об'єктом досліджень було обрано Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Голосіївський парк ім. М.Т. Рильського». Парк розташований у південній частині м. Києва (Голосіївський район) і є частиною природного лісового масиву, що простягається до південних околиць міста. Рельєф території є типовим для Київського плато- сильно розчленований, ерозійний, з перепадом висот, наявністю глибоких ярів та балок, що чергуються з плакорними ділянками. Така геоморфологічна будова зумовлює строкатість ґрунтового покриву та особливостей гідрологічного режиму (швидкий стік вологи на схилах).

У ґрунтовому покриві парку поєднуються природні зональні типи ґрунтів та антропогенно-змінені урбаноземи:

1. Природні ґрунти: На ділянках зі збереженим лісовим фітоценозом (дубово-грабові насадження) переважають світло-сірі та сірі лісові опідзолені ґрунти, а також дерново-підзолисті ґрунти. Для цих ґрунтів характерна кисла реакція ґрунтового розчину ($\text{pH} < 5,5$), низький вміст гумусу та промивний водний режим. Це корелює з отриманими нами даними (зокрема, зразки з низьким pH та низькою насиченістю основами).

2. Урбаноземи (Техноземи): У центральній, рекреаційній частині парку (біля вхідної групи, пам'ятника М. Рильському, зони атракціонів), де проводилося планування території, ґрунти представлені насипними шарами, часто з домішками будівельного сміття, піску та вапна. Такі ґрунти часто мають нейтральну або слаболужну реакцію ($\text{pH} 6,5\text{--}7,5$) та підвищений вміст фосфору через внесення добрив під квітники та газони.

Дендрофлора парку характеризується поєднанням аборигенних та інтродукованих видів. Основу насаджень складають вікові дерева дуба звичайного (*Quercus robur*), граба (*Carpinus betulus*), клена гостролистого (*Acer platanoides*). У декоративних посадках представлені туя західна (*Thuja occidentalis*), ялина колюча (*Picea pungens*), ялівець козацький (*Juniperus sabina*), а також формовані газони.

Голосіївський парк репрезентує перехідну зону від природного лісу до урбанізованого ландшафту. Це дозволяє дослідити градієнт зміни едафічних показників: від кислих лісових ґрунтів до трансформованих ґрунтів партерних зон, та оцінити, як ці зміни впливають на стійкість декоративних насаджень.

Список використаних джерел

1. Мельник, В. І. Вплив гумусу на життєздатність рослин. *Ґрунтознавство і агрохімія*, 2019, 46 (1), 78-85.
2. Шевченко, І. В. Вплив pH ґрунтів на декоративні насадження. *Рослинництво*, 2016, 8, 40-47.

3. Semenko, L., et al. (2025). Effectiveness of plant growth stimulants for winter wheat in the Left-Bank Forest-Steppe of Ukraine, *Scientific Horizons*, 33–43. <https://doi.org/10.48077/scihor3.2025.33>

4. Kucher, L. (2019). Forecasting of the impact of acidity on the content of mobile forms of potassium in the soils of forest-steppes of Ukraine. *Polish Journal of Soil Science*, 52(2), 269. <https://doi.org/10.17951/pjss.2019.52.2.269>.

Abstract: Ornamental plantings are an important component of green areas in cities, parks and landscape design, affecting the ecological state of the environment and the aesthetic appeal of territories. It is known that the basis for the successful formation of the assortment and ensuring the viability of ornamental plants is the correspondence of their biological needs to the edaphic indicators of the soils on which they grow. One of the key edaphic factors is the mechanical composition of the soil, which determines the aeration of the root system, water permeability and water-holding capacity, which directly affects the development of plants. In general, the formation of the assortment of ornamental plantings should take into account edaphic conditions in order to increase their viability, resistance to stress and minimize agrotechnical costs. For this purpose, preliminary soil analysis is used, the selection of crops taking into account their edaphic requirements, as well as the application of measures aimed at improving the fertility and physicochemical properties of soils.

Keywords: edaphic conditions, soil fertility indicators, ornamental plantings.

УДК 631.41:631.452

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-67

ПОРІВНЯЛЬНА АГРОХІМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОГЕННО-ЗМІНЕНИХ ТА ПРИРОДНИХ ҐРУНТІВ ЗА РІЗНИХ ТИПІВ ФІТОЦЕНОЗІВ

Кучер Л.І., канд. с.-г. наук, доцентка

Гончар М.Г., аспірант

Кучер Т., здобувач вищої освіти

Національний університет біоресурсів і природокористування України

<https://orcid.org/0000-0002-7211-693X>

Анотація: Моніторинг агрохімічного стану ґрунтового покриву є ключовим інструментом оцінки сталого функціонування агроєкосистем. Трансформація показників родючості під впливом різних типів рослинності (газон, чагарникові насадження, лісові масиви) визначає вектор ґрунтоутворювальних процесів та потенційну стійкість ландшафтів до антропогенного навантаження. Об'єктом дослідження виступали зразки ґрунту, відібрані в межах активної кореневої зони паркових насаджень (шари 0-30 та 30-50 см). Аналіз проводився за ключовими едафічними індикаторами: актуальна та обмінна кислотність, вміст гумусу, рухомі форми азоту, фосфору, калію та сірки, а також сума увібраних основ (СУО).

Ключові слова: агрохімічний моніторинг, фітоценоз, паркові насадження, профільна диференціація ґрунтів, гумусовий стан, сума увібраних основ, рухомі форми фосфору, кислотність ґрунту